

สารคดี ศาสตร์พระราชา ฉบับที่ 5

หลักการ
ทรงงาน
ในหลวงรัชกาลที่ 9

ศูนย์ศึกษาศาสตร์พระราชาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

www.Philosophy.cmru.ac.th

หลักการทรงงาน

หลักการทรงงาน คือ หลักการ หรือ แนวทางการปฏิบัติพระราชกรณียกิจต่าง ๆ ของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร พ.ศ. 2470 - พ.ศ. 2559 ซึ่งใช้เป็นแนวทางในการทรงงาน ในโครงการส่วนพระองค์ โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โครงการหลวง โครงการในพระบรมราชานุเคราะห์ ซึ่งโครงการดังกล่าวแล้ว มีลักษณะแตกต่างกัน ทั้งด้านเจ้าของโครงการงบประมาณของโครงการ วัตถุประสงค์ของโครงการ และวิธีการดำเนินงานของโครงการ

หลักการทรงงานทั้งหมด เริ่มต้นจาก 7 ข้อ แล้วต่อมาเพิ่มขยายเป็น 23 ข้อ เป็นหลักการทรงงาน ที่สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.) สรุปรวบรวมขึ้น ผู้เขียนสารคดีเรื่องนี้ คิดว่าน่าจะลดบทเรียนจากโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เพียงประการเดียว แต่ไม่ได้พิจารณาถึง โครงการหลวง โครงการส่วนพระองค์

ดังนั้นวัตถุประสงค์ของการเขียนบทความเรื่องนี้ จึงสรุปบทเรียนครอบคลุมถึงโครงการหลวง โครงการส่วนพระองค์ และพระราชกรณียกิจอื่น ๆ ประกอบด้วย หลักการทรงงานเดิมของสำนักงาน กปร. 23 ข้อ หลักการทรงงานได้พัฒนาเพิ่มเติมจาก 7 ข้อ และพัฒนาปรับปรุง จนกระทั่งตกผลึกเป็น 23 ข้อ ซึ่งเผยแพร่อย่างกว้างขวางประกอบด้วย

ศูนย์ศึกษาศาสตร์พระราชานเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

www.Philosophy.cmru.ac.th

หลักการทรงงาน 23 ข้อ

1. การศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบ
2. ระเบิดจากข้างใน
3. แก้ปัญหาที่จุดเล็ก
4. ทำตามลำดับขั้น
5. ภูมิสังคม
6. องค์กรรวม
7. ไม่ติดตำรา
8. ประหยัด เรียบง่าย ได้ประโยชน์สูงสุด
9. ทำให้ง่าย
10. การมีส่วนร่วม
11. ประโยชน์ส่วนรวม
12. การบริการรวมที่จุดเดียว
13. ทรงใช้ธรรมชาติช่วยธรรมชาติ
14. ใช้ธรรมปราบอธรรม
15. การปลูกป่าในใจคน
16. ขาดทุนคือกำไร
17. การพึ่งพาตนเอง
18. พอยู่พอกัน
19. เศรษฐกิจพอเพียง
20. ความซื่อสัตย์สุจริต จริ่งใจต่อกัน
21. การทำงานอย่างมีความสุข
22. ความเพียร
23. รู้ รัก สามัคคี

ต่อมาในวันที่ 13 ตุลาคม พ.ศ. 2559 ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล เลขาธิการมูลนิธิชัยพัฒนา ได้เสนอเพิ่ม เป็น 27 ข้อ และได้รับการยอมรับจากสำนักงาน กปร. หลักการทรงงาน หรือคำสอน 27 ข้อ ประกอบด้วย

หลักการทรงงาน 27 ข้อ

1. ซื่อสัตย์ สุจริต จริ่งใจต่อกัน
2. อ่อนน้อม ถ่อมตน
3. ความเพียร
4. รู้ รัก สามัคคี
5. ทำเรื่อย ๆ ทำแบบสังขทาน
6. มีความสุขในการทำประโยชน์ให้แก่ผู้อื่น
7. ศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบ ทำงานอย่างผู้รู้จริง
8. ระเบิดจากข้างใน
9. ทำตามลำดับขั้น
10. ภูมิสังคม

ศูนย์ศึกษาศาสตร์พระราชายเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

www.Philosophy.cmru.ac.th

หลักการทรงงาน 27 ข้อ(ต่อ)

11. องค์กรรวม	21. แก้ปัญหาที่จุดเล็ก คิด Macro เริ่ม
12. ประหยัด เรียบง่าย ได้ประโยชน์	Micro
สูงสุด	22. ไม่ติดตำรา ทำให้ง่าย
13. ขาดทุนคือกำไร	23. การมีส่วนร่วม
14. ปลุกป่าในใจคน	24. พออยู่พอกิน
15. ใช้ธรรมชาติช่วยธรรมชาติ	25. บริการรวมที่จุดเดียว
16. อธรรมปราบอธรรม	26. ร่าเริง รื่นเริง คึกคัก ครึกครื้น
17. ประโยชน์ส่วนรวม	ยกระดับกระแง มีพลังเป็นปัจจัยของการ
18. การพึ่งตนเอง	ทำงานที่มีประสิทธิภาพ
19. เศรษฐกิจพอเพียง	27. ชัยชนะของการพัฒนา
20. เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา	

วิเคราะห์หลักการทรงงาน ทั้งของเก่า 23 ข้อ และของใหม่ 27 ข้อ
สรุปได้ว่าหลักการทรงงานใหม่ 27 ข้อที่ยึดของเดิม 23 ข้อ แล้วเพิ่มเติม
จำนวน 4 ข้อ แต่การเรียงลำดับข้ออาจแตกต่างกัน ภายใต้เนื้อหาเดิม

หลักการทรงงานที่เพิ่มเติมขึ้นมา 4 ข้อ ได้แก่

1. อ่อนน้อม ถ่อมตน
2. ทำเรื่อย ๆ ทำแบบสังขทาน
3. เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา
4. ชัยชนะของการพัฒนา

ศูนย์ศึกษาศาสตร์พระราชายเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

www.Philosophy.cmru.ac.th

อย่างไรก็ตามหลักการทรงงานที่กล่าวมาแล้วทั้ง 23 ข้อ และ 27 ข้อ พร้อมทั้งคำอธิบาย และการยกตัวอย่างของแต่ละข้อ ซึ่งอาจศึกษาเพิ่มเติมจากแหล่งข้อมูลได้ทั้งจากเอกสาร และข้อมูลออนไลน์ แต่เมื่อวิเคราะห์จากการติดตามพระราชกรณียกิจ และหลักการทรงงานจากโครงการหลวง และโครงการอื่น ๆ ผู้เขียนสารคดีเรื่องนี้จึงเสนอเพิ่มอีก 5 ข้อคือ

1. ทรงค้นพบปัญหา
2. ฉุกเฉิน
3. การทำงานแบบโง่
4. การศึกษา
5. การติดตามผลงานจนสำเร็จ

1. ทรงค้นพบปัญหา

การแก้ไขปัญหของระบบราชการ ปัญหาหรือโจทย์มาจากเบื้องบนหรือนโยบายของส่วนกลาง กำหนดตามแบบอย่างของการบริหารราชการแผ่นดิน การแก้ไขปัญหบางอย่างไม่สอดคล้อง หรือไม่ตรงกับความต้องการของชาวบ้าน หรือบางครั้งก็ไม่เป็นปัญหาของชาวบ้าน หลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว การแก้ปัญหเกิดจากการทรงค้นพบปัญหด้วยพระองค์เอง ชาวบ้านถวายฎีกา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้เสด็จพระราชดำเนินไปยังท้องถื่นกันดาร สู้ปองชนยากไร้ ด้อยโอกาส ไร้ถนน มีแต่ทางเดินผ่านป่า และภูเขา การเสด็จพระราชดำเนินดังกล่าวแล้ว จึงได้ทรงค้นพบปัญหอย่างแท้จริง ดังนั้นหลักการทรงค้นพบปัญห จึงเป็นหลักการทรงงานอย่างหนึ่งที่ทรงปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง สม่าเสมอ ตลอดพระชนชีพในการทรงงาน

ศูนย์ศึกษาศาสตร์พระราชารเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

www.Philosophy.cmru.ac.th

2. ดุงเงิน

การทรงงานเพื่อคนยากไร้ ด้วยโอกาส เริ่มต้นจาก การทรงค้นพบปัญหา และหาวิธีการแก้ปัญหาให้รวดเร็ว คล่องตัว โดยการพระราชทานทรัพย์ส่วนพระองค์ ต่อมา เมื่อประชาชนเกิดความศรัทธา ก็บริจาคสมทบ ในที่สุดก็กลายเป็น ดุงเงิน เมื่อมีการจัดตั้งมูลนิธิชัยพัฒนา ดุงเงิน มี 2 ดุง ดุงที่ 1 จากงบประมาณแผ่นดิน ในโครงการของระบบราชการ ที่ไม่เร่งด่วน

ดุงที่ 2 จากพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ และการบริจาค จากประชาชนผู้ศรัทธา ดุงเงินส่วนที่ 2 ใช้กับโครงการเร่งด่วน ทั้งภาคราชการ และ เอกชน ซึ่งรอเงินจากระบบราชการอาจล่าช้า ฝืดกระเบียบ ช่วยแก้ปัญหาให้แก่ราษฎรผู้ยากไร้ ด้วยโอกาส ไม่ทัน จึงใช้ดุงเงินที่ 2 ในการทรงงานเกี่ยวกับโครงการหลวง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ทรงสร้างทฤษฎี 3M คือ

M1 + M2 + M3 = ความสำเร็จ

M1=เงิน M2 = คน M3 = วิธีการ

M1 คือ เงินได้จากกระเป๋าผู้บริจาคและพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

M2 คือ ผู้ร่วมงานในโครงการ

M3 คือ วิธีการทำงานจุดสำคัญคือ อย่าให้ยุ่งยาก ให้ความช่วยเหลือโดยเร็วไม่มีคณะกรรมการเป็นทางการ

ศูนย์ศึกษาศาสตร์พระราชานเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

www.Philosophy.cmru.ac.th

3. ทำแบบโง่ หรือแบบ NGO (Non-Governmental Organization) หรือองค์การนอกภาครัฐ

เป็นองค์การที่ไม่แสวงหาผลกำไร และดำเนินงาน อยู่ภายนอก โครงสร้างการเมืองแบบสถาบัน การทำงาน ตามระบบราชการ มีระเบียบ ขั้นตอนมากมาย แก้ปัญหาไม่ทันที่ จึงเกิดหลักการทรงงานแบบโง่ หรือลดขั้นตอน รวดเร็ว ถูกต้อง โปร่งใส พระบรมราโชบายในการทรงงาน แบบนี้มีพระกระแสรับสั่งเด่นชัดในนโยบาย การทำงานของโครงการหลวง คือ “ลดขั้นตอน คือจะทำ อะไรก็อย่าต้องให้มีการอนุมัติต่อ ๆ กันไป หลายชั้น อีกนัยหนึ่งให้กระจายอำนาจ ปิดทองหลังพระ อย่าทำ ความดี เพื่อเอาไว้อวด เร็ว ๆ เข้า ช่วยเขาช่วยตัวเอง”

(ม.จ. ภคเดช รัชนี้, 2551: 45)

4. การศึกษา

หลักการศึกษา เป็นหลักการทรงงานที่สำคัญใน การพัฒนาคน การพัฒนาคนให้เกิด “ความฉลาดรู้” เป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาประเทศ ไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ดังนั้นการศึกษาจึงเป็นปัจจัยเบื้องต้น ในการทำให้คนเกิดการเรียนรู้ และพัฒนาสิ่งต่าง ๆ จนประสบความสำเร็จ ตัวอย่าง การสร้างโรงเรียนในท้องถิ่นทุรกันดารโดย พระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ การพระราชทานทุนการศึกษา พระบรมราโชวาทในด้านการศึกษา เป็นตัวอย่างเชิงประจักษ์ ว่าหลักการทรงงานที่สำคัญอย่างหนึ่งคือ “**หลักการศึกษา**”

ศูนย์ศึกษาศาสตร์พระราชานเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

www.Philosophy.cmru.ac.th

5. การติดตามผลงานจนสำเร็จ

พระราชกรณียกิจ การพัฒนาที่ยั่งยืนในแต่ละพื้นที่ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงใช้ระยะเวลาต่อเนื่องกันยาวนานหลาย ๆ ปี เริ่มจากทรงค้นพบปัญหา แล้วหาวิธีการแก้ปัญหา ด้วยการเข้าใจ เข้าถึง พัฒนา บนพื้นฐานของภูมิสังคม และหลักการทรงงานข้ออื่น ๆ ต้องใช้เวลานาน และต่อเนื่อง

ยกตัวอย่าง

การพัฒนาบ้านม้งดอยปู่ย เริ่มพบปัญหาตั้งแต่ พ.ศ. 2506-2543 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้เสด็จประพาสต้นดอยปู่ย จำนวน 14 ครั้ง การพัฒนาบ้านม้งแม่สา เริ่มตั้งแต่ค้นพบปัญหาในการเดินทางประพาสต้นป่า จากบ้านดอยปู่ย มายังบ้านปางขมุ (บ้านแม่สาเก่า) ในวันที่ 6 เมษายน พ.ศ. 2507 เป็นเวลา 2 วัน 1 คืน ประทับพักแรมในป่า การค้นพบ ปัญหาแล้วเริ่มต้นพัฒนา ตั้งแต่ พ.ศ. 2507 - พ.ศ. 2527 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้เสด็จประพาสบ้านแม่สาใหม่ และหมู่บ้านใกล้เคียง จำนวน 13 ครั้ง การพัฒนาหมู่บ้านม้ง ชุนช่างเคี่ยน ตั้งแต่ พ.ศ. 2513 - พ.ศ. 2519 ได้เสด็จประพาสจำนวน 4 ครั้ง และหมู่บ้าน อื่น ๆ ในกลุ่มตัวอย่างก็เช่นเดียวกัน

ศูนย์ศึกษาศาสตร์พระราชานเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

www.Philosophy.cmru.ac.th

5. การติดตามผลงานจนสำเร็จ (ต่อ)

การหยุดเสด็จประพาส มิใช่เป็นการหยุดโครงการพัฒนา แต่โครงการพัฒนาค่อนข้างลงตัว มั่นคงแล้ว จึงเป็นหน้าที่ของหน่วยงานราชการ และคนในชุมชน ดำเนินการต่อไป พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ก็เสด็จ ไปยังพื้นที่อื่น ๆ ซึ่งทรงพบปัญหาทั่วประเทศไทย

ผู้เขียนสารคดี ยอมรับในหลักการทรงงาน 23 ข้อ หรือ 27 ข้อ แต่หลักการทรงงานที่ได้เพิ่มเติม อีก 5 ข้อ สรุบบทเรียนจากโครงการพระราชกรณียกิจ และพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึงได้เสนอแนะดังกล่าวมาแล้ว

**ศูนย์ศึกษาศาสตร์พระราชานเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
www.Philosophy.cmru.ac.th**